

והשתא הדרינן לפרושי תירוצו של רבי יצחק שאמר דהכא בעבים שנתקשרו מערב יום טוב, ותמהינן: וליקנו המים שביתה בערב יום טוב בעבים, וכיון שיצאו חוץ לתחום העבים יהא אסור לטלטלן חוץ לארבע אמותיהן, ועל כרחך: תיפשוט מניח דהך ברייתא, דאין איסור תחומין למעלה מעשרה טפחים, וממילא לא שייך שיקנו שביתה למעלה מעשרה טפחים, דאי יש תחומין למעלה מעשרה טפחים, ליקנו המים שביתה בעבים.

ודחינן: לעולם אימא לך יש תחומין למעלה מעשרה טפחים, אלא שהגשמים שהיו בעבים אין שייך שיקנו שם שביתה, ומשום דמיא בעיבא מילע בליעי [בלועין המים בתוך העבים], וכאילו אינם, ואין קונין שם שביתה מאתמול.

אמר שאל ליה רבי זירא לרבי יעקב בר אידי: בפירוש שמיע לך מרבי יהושע בן לוי כן, או מכללא שמיע לך [ששמעת מרבי יהושע בן לוי דבר אחר, ולמדת מתוך דבריו דכרבי יוחנן בן נורי סבירא ליה?]

אמר ליה רבי יעקב בר אידי לרבי זירא: בפירוש שמיע לי.

ומפרשינן לדברי רבי זירא ששאל אם מכללא שמיע ליה, דמשמע שאמר רבי יהושע בן לוי איזה דבר שניתן ללמוד ממנו שהלכה כרבי יוחנן בן נורי: מאי הוא האי כללא שיש ללמוד הימנו?

דאמר רבי יהושע בן לוי הלכה כדברי המיקל בעירוב בכל ענינו, ואף תחומין מהלכות עירובין הן, וכיון שרבי יוחנן בן נורי מיקל לענין אדם ישן שיקנה שביתה ואין אומרים שיהא אסור לצאת מארבע אמותיו, הלכה כמותו.

ומקשינן: וכיון דאמרת דבפירוש אמר רבי יהושע בן לוי שהלכה כרבי יוחנן בן נורי

והשתא הדרינן לפרושי תירוצו של רבי יצחק שאמר דהכא בעבים שנתקשרו מערב יום טוב, ותמהינן:

וליקנו המים שביתה בערב יום טוב בעבים, וכיון שיצאו חוץ לתחום העבים יהא אסור לטלטלן חוץ לארבע אמותיהן, ועל כרחך:

תיפשוט מניח דהך ברייתא, דאין איסור תחומין למעלה מעשרה טפחים, וממילא לא שייך שיקנו שביתה למעלה מעשרה טפחים, דאי יש תחומין למעלה מעשרה טפחים, ליקנו המים שביתה בעבים.

ודחינן: לעולם אימא לך יש תחומין למעלה מעשרה טפחים, אלא שהגשמים שהיו בעבים אין שייך שיקנו שם שביתה, ומשום דמיא בעיבא מילע בליעי [בלועין המים בתוך העבים], וכאילו אינם, ואין קונין שם שביתה מאתמול.

ומקשינן עלה: דאם כן שהמים בלועין הם בעבים כל שכן דהוה להו נולד, ואסירי [כגירסת רש"י] משום מוקצה לטלטלן אפילו תוך ארבע אמותיהן, והיכי קתני בברייתא שיש להן אלפים אמה לכל רוח?!

ולפיכך משנינן באופן אחר על הקושיא אמאי לא קנו המים שביתה בעבים: אלא מיא בעבים מינד נידי [שהעבים אינם עומדים במקום אחד אלא הולכים ממקום למקום, כן נראה לכאורה לפרש] וכיון שאין עומדים אינם קונים שביתה.

השתא דאתית להכי שאם אינם עומדים אינם קונים שביתה, דאוקינום [כלומר: הא דאקשינן לעיל "ליקנו שביתה באוקינום"] נמי לא ליקשו לך, דמיא באוקינום נמי מינד נידי ואינם קונים שם שביתה.

בדבר זה, אם כן תרתי למה לי, שאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב, ואמר נמי הלכה כרבי יוחנן בן נורי?

אמר רבי זירא: צריכי שתי מימרות אלו:

דאי אשמעינן רבי יהושע בן לוי רק דהלכה כרבי יוחנן בן נורי, הוה אמינא הלכה כמותו בין לקולא דהיינו באדם ישן שקולא הוא, ובין לחומרא, דהיינו בחפצי הפקר שלדעת רבי יוחנן בן נורי קונין הם שביתה ואסור להוציאן מתחומן, ולהכי קא משמע לן רבי יהושע בן לוי: הלכה כדברי המיקל בעירוב, ללמד, שאין הלכה כרבי יוחנן לגמרי, ורק אדם ישן קונה שביתה אף שאינו לדעת, ומשום דאמרינן הואיל וניעור קנה ישן נמי קנה, אבל חפצי הפקר שאין שם דעת כלל לקנות שביתה, אין הלכה כרבי יוחנן בן נורי ואינן קונין שביתה, [נתבאר על פי לשון רש"י ולשון התוספות, ודברי הריטב"א. וראה עוד פירוש בריטב"א]⁴⁵.

ומפרשין עוד: ולימא רק הלכה כדברי המיקל בעירוב, והלכה כרבי יוחנן בן נורי — למה לי לרבי יהושע בן לוי למימר?

איצטריך! סלקא דעתך אמינא, הני מילי — שהלכה כדברי המיקל בעירוב — כשהיקל היחיד במקום יחיד שנחלק עליו, והלכה כרבים המקילים במקום רבים שנחלקו עליהם, אבל יחיד המיקל במקום רבים, אימא לא, והלכה כדברי הרבים אף שמחמירין הן, להכי קא משמע לן הלכה כרבי יוחנן בן נורי להקל, אף שהרבים נחלקו עליו.

אמר תמה ליה רבא לאבבי על שינויין: מכרי [והרי] עירובין [ובכללן תחומין] דרבנן הן, ואם כן מה לי יחיד במקום יחיד מה לי יחיד במקום רבים, ופשיטא דבכל גוונא הלכה כדברי המיקל, והדרא קושיא לדוכתיה למה לי לאשמועינן שהלכה כרבי יוחנן בן נורי?

אמר ליה רב פפא לרבא: וכי בדרבנן לא שני לן בין יחיד במקום יחיד ליחיד במקום רבים?!

והתנן:

רבי אליעזר [ב"ח] אומר: מה שגזרו חכמים שכל אשה שרואה דם תטמא טהרות שנגעה בהם מעת לעת קודם שתראה, מפני שאנו אומרים שמא נעקר הדם ממקומו קודם שיצא לחוץ, וכותלי בית הרחם הן שהעמידוהו, אין זה אלא באשה שהיא בחזקת רואה דם, אבל כל אשה שעברו עליה שלש עונות [עונה: זמן הרגיל לפריסת נדה והוא משלשים יום לשלשים יום] שלא ראתה בהם, אם ראתה אחר כך דייה שעתה שראתה בו לטמא טהרות, ואינה מטמאה טהרות מעת לעת.

ותניא עלה: מעשה ועשה רבי כרבי אליעזר!

לאחר שנזכר [קא סלקא דעתין: נזכר שאין הלכה כרבי אליעזר], אמר רבי: כדי הוא רבי אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק [שהיו שני בצורת, ואיכא הפסד טהרות].

ונחזי אנן: מאי לאחר שנזכר?

דלהכי אמר "הלכה כדברי המיקל בעירוב"

45. כתבו התוספות: שהיתה הגמרא יכולה לומר

שמועה רחוקה אינה נהגת אבילות אלא יום אחד.

ואי זו היא קרובה ואיזו היא רחוקה?

אם שמעה בתוך שלשים למיתת המת, הרי זו שמועה קרובה; אבל אם שמעה לאחר שלשים הרי זו שמועה רחוקה.

דברי רבי עקיבא.

וחכמים אומרים: אחת שמועה קרובה ואחת שמועה רחוקה, נהגת שבעה ושלשים.

ואמר עלה רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כל מקום שלא מהלכות אבילות [תוספות] שאתה מוצא יחיד מיקל ורבים מחמירין אף שאינו אלא מדרבנן הלכה כדברי המחמירין המרובים, חוץ מזו כלומר: חוץ מהלכות אבילות [תוספות] שאף על פי שרבי עקיבא — שהוא יחיד — הוא זה שמיקל וחכמים — שהם הרבים — מחמירין, אפילו הכי הלכה כדברי רבי עקיבא כיון שהוא המיקל. ומפרשין טעמא: משום דכבר לה רבי יוחנן כשמואל, דאמר שמואל: הלכה כדברי המיקל באבל.

הרי חזינן, דבאבילות הוא דאקילו בה רבנן לסמוך על יחיד המיקל, אבל בעלמא אפילו כדרבנן שני בין יחיד במקום יחיד ליחיד במקום רבים, ובמקום שהמחמירין הם רבים עושין כמותם.

רב פפא אמר, משני על שהקשינו למה ליה 100-ב לרבי יהושע בן לוי לומר הלכה כרבי יוחנן בן נורי, אחר שכבר אמר הלכה כדברי המיקל בעירוב:

איצטריך, שאם לא כן, סלקא דעתך אמינא,

אילימא לאחר שנזכר שנאמר בהדיא על הך פלוגתא דאין הלכה כרבי אליעזר אלא כרבנן?

הא לא אפשר, דאם כן בשעת הדחק היכי עביד כוותיה.

אלא על כרחך הטעם שלא חזר בו ואף שנזכר, הוא משום דבאמת לא איתמר הלכתא לא כרבי אליעזר ולא כרבנן, ולאחר שנזכר שאמרו בברייתא, היינו שנזכר דלאו יחיד פליגי עליה דרבי אליעזר אלא רבים פליגי עליה, וממילא צריך לעשות כמו הרבים, וכיון שטעם זה הוא, שפיר אמר: כדי הוא רבי אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק.

הרי מוכרח, שאף שכל עיקר גזירת טומאת טהרות מעת לעת אינה אלא מדרבנן, מכל מקום אם לא שהיה שעת הדחק צריך לעשות כמו הרבים.

ואם כן שפיר אמרינן: דאי לאו דאמר רבי יהושע בן לוי בפירוש, הלכה כרבי יוחנן בן נורי, הוה אמינא כיון דרבים פליגי עליה יש להחמיר כדברי הרבים.

אמר מתמה ליה רב משרשיא נמי לרבא; ואמרי לה, רב נחמן בר יצחק הוא שהיה מתמה לרבא דלא שאני ליה בין יחיד במקום יחיד ליחיד במקום רבים:

והתניא:

שמועה ששמע אדם על קרובו שמת והיא קרובה [כדמפרש ואזיל], נהגת שבעה ושלשים, כלומר: צריך לנהוג השומע שבעת ימי אבילות ושלשים ימי אבילות.